

Megtérésmetaforák

— kognitív nyelvészeti megközelítés

Kövecses Zoltán

Az alábbiakban a kereszténység megtérésfogalmának bemutatására teszek kísérletet a kognitív nyelvészet eszköztárának segítségével, a „tékozló fiú” példázatán keresztül. Különösen az a kérdés érdekel, hogy a keresztény megtérésfogalmat milyen mértékben alakítják a különböző fogalmi metaforák, hogy pontosan melyek ezek a metaforák, és mi a szerepük a fogalom alakításában.

A fogalom kognitív struktúrája: a megtérés fajtái

Kognitív nyelvészeti megközelítésben, mint minden fogalomnak, a megtérés fogalmának is számos fajtája, változata van, ami azt jelenti, hogy a megtérés fogalma sem határozható meg egységesen, minden változatot magában foglaló módon. Többféle megtérés létezik. Bizonyára vannak nagyon *gyakori, tipikus* esetei a megtérésnek, amelyek egységes módon leírhatóak, de ezek az esetek sem merítik ki a megtérés fogalmának minden lehetséges változatát. Továbbá vannak a megtérésnek *kitüntetett* esetei, amelyek jellemzői szintén nem biztos, hogy alkalmazhatóak a megtérés minden esetére. Viszont mind a megtérés tipikus, gyakori esetei, mind a kitüntetett esetek alkalmasak arra, hogy metonimikus módon a megtérés fogalmának egészét (vagyis annak minden tagját) fogalmilag helyettesítsék, képviseljék. Ez azt jelenti, hogy a megtérés fogalma — más fogalmakhoz hasonlóan — metonimikusan elgondolt fogalom. Egyszer a tipikus esetek, másszor a kitüntetett esetek képviselik a fogalom egészét. Ezt két metonímia teszi lehetővé: *a megtérés tipikus esete áll a megtérés fogalmának egésze helyett, vagy a megtérés kitüntetett esete áll a megtérés fogalmának egésze helyett.* Amikor egy fogalom valamelyik esete (tipikus, kitüntetett stb.) az egész fogalmat képes megjeleníteni, fogalmilag reprezentálni, az adott fogalom prototípusáról beszélünk. Fogalmi kategóriáinkra általában az jellemző, hogy rendelkeznek egy vagy néhány prototipikus taggal és számos, még a kategóriához tartozó nem prototipikus taggal.¹ A megtérés fogalma ugyanezt a globális fogalmi struktúrát követi.

A következőkben a második, a kitüntetett eset által nyújtott lehetőséget használom fel, és a tékozló fiú példázata mint a megtérés fogalmának egyik kitüntetett esete segítségével mutatom be a megtérés fogalmát. A megtérés fogalmának még számos más

¹ A prototípuson alapuló fogalmi kategóriákról ld. KÖVECSES Zoltán — BENCZES Réka: *Kognitív nyelvészet.* Akadémiai Kiadó, Budapest 2010.

kitüntetett esetét ismerjük. Most azonban nem ezeket veszem figyelembe, hanem kizárólag a tékozló fiú példázatának elemzésén keresztül igyekszem bemutatni, mit is értünk megtérés alatt. Hangsúlyozom, hogy az így kapott fogalom nem fedi le a keresztényi megtérés minden változatát, ugyanakkor kitüntetett jellegénél fogva, ismeretsege okán feltételezhetjük, hogy a példázaton keresztül a keresztényi megtérés lényeges vonásait tárhatjuk fel.

A tékozló fiú története a következő:

(11) Azután ezt mondta: „Egy embernek volt két fia. (12) És az ifjabb azt mondta atyjának: Atyám, add ki a vagyonból a rám eső részt. És ő megosztotta közöttük a vagyont. (13) Nem sok nap múlva a kisebbik fiú összeszedte mindenét, és messze vidékre költözött, és ott eltékozolta minden vagyonát, mert kicsapongó életet élt. (14) Miután mindenét elköltötte, nagy inség támadt azon a vidéken, úgyhogy nélkülözni kezdett. (15) Ekkor elment, és elszegődött annak a vidéknek egyik polgárához, aki elküldte őt mezőjére disznókat legeltetni. (16) Ő pedig szívesen megtöltötte volna gyomrát azzal a moslékkal, amit a disznók ettek, de senki sem adott neki. (17) Amikor magába szállt, ezt mondta: Az én atyámnak milyen sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok! (18) Felkelek, és elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, (19) és nem vagyok méltó, hogy fiadnak nevezz. Tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy! (20) Felkelt, és elment atyjához. Amikor pedig még távol volt, meglátta őt az ő atyja, és megesett rajta a szíve, és hozzáfutott, nyakába borult, és megcsókolta. (21) A fiú ezt mondta neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Nem vagyok immár méltó, hogy fiadnak nevezz. (22) Atyja pedig ezt mondta szolgálóinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok föl rá, és húzzatok gyűrűt a kezére és sarut a lábára! (23) És hozzátok elő a hízott tulkot, és vágjátok le, és együnk és vigadjunk. (24) Mert az én fiam meghalt és feltámadott és elveszett és megtaláltatott. Elkezdték azért vigadozni. (25) Az ő nagyobbik fia pedig a mezőn volt. És amikor hazajött, és közeledett a házhoz, hallotta a zenét és a táncot. (26) Előhívott egyet a szolgálói közül, és megtudakolta, mi történt. (27) Mire az így felelt: A te öcséd jött meg, és atyád levágatta a hízott tulkot, mivel egészségben kapta vissza. (28) Erre ő megharagudott, és nem akart bemenni. De az Atyja kiment, és kérlelni kezdte. (29) Ő pedig így válaszolt atyjának: Íme, én ennyi éve szolgálok neked, és soha át nem hágtam parancsaidat, és nekem egy kecskefiat sem adtál, hogy az én barátaimmal vigadjak. (30) Amikor pedig ez a te fiad megjött, aki paráználkással tékozta el a vagyonodat, levágattad neki a hizalt tulkot. (31) Ő pedig azt mondta neki: Fiam, te mindenkor velem vagy, és mindenem a tied! (32) Vigadnod és örülnöd kellene, hogy a te testvéred meghalt és feltámadt, elveszett és megtaláltatott.” (L 15,11–32)²

A fogalom kognitív háttere

A kognitív szemléletben minden fogalom kiterjedt fogalmi hálózatba ágyazódik.³ Ebben a tanulmányban ebből a fogalmi hálózatból két mozzanatot emelek ki, olyan mozzanatok, amelyek a tárgyalt példázat alapján leginkább relevánsak a megtérés fogalmának megismeréséhez, különösen ennek metaforikus szerkezetéhez. Kétféle kognitív hátteret veszek figyelembe. Az egyik az, amit „eseményháttérnek”, a másik az, amit „helyszínnek” nevezek.

² <http://www.youversion.com/bible/luke.15.bhunnt>

³ Ld. pl. KÖVECSÉS — BENCZES (1. jz.).

Eseményhátter

A megtérés fogalmához az eseményhátteret azoknak az eseményeknek az összessége adja, melyeket egyszerűen „életnek” hívunk. Maga az emberi élet az, amelyben a megtérés mint jelentős, specifikus esemény lezajlik. Az emberi életet gyakran az utazás metaforáján keresztül igyekszünk fogalmilag megragadni, vagyis az élet fogalmát gyakran az utazás fogalmán keresztül konceptualizáljuk.⁴ Ez adja a mindennapi nyelvhasználatból is jól ismert fogalmi metaforát: *az élet utazás*. A tékozló fiú példázatában annyit tudunk, hogy egy ifjúról van szó, aki örökségével elmegy egy másik tartományba, majd visszamegy az atyai házhoz. Nem tudjuk, hogy ez pontosan mikor történik, és mennyi ideig tart. Csak azt tudjuk, hogy mind az elutazás, mind a visszautazás nagy változást hoz az ifjú életében. A példázatban használt, *az élet utazás* metafora nem a szokványosan használt életmetafora, mert benne az életet reprezentáló utazás nem egyirányú, nemcsak egy bizonyos úti célba irányul, és ott befejeződik, hanem az utazás, vagyis az ifjú élete a kiindulóponthoz tér vissza. Már itt is megtaláljuk a „visszatérés”, vagyis a „megtérés” motívumát a történetben, azonban ennél, mint látni fogjuk, jóval többről van szó.

Helyszín

Az utazásként felfogott élet helyszíne kettős: az egyik egy családi gazdaság, amelyet az ifjú atya vezet, a másik Isten országa. Az Isten országa és a családi gazdaság közötti kapcsolat metaforikus, vagyis a konkrétabb, nekünk jobban ismert forrástartományon (a családi gazdaság fogalmán) keresztül hozunk létre, illetve értünk meg egy, a mindennapi tapasztalatainknak kevésbé könnyen hozzáférhető, absztraktabb céltartományt (az Isten országának fogalmát). A metafora a következő: *Isten országa egy családi gazdaság*. Az Isten országa (céltartomány) mint családi gazdaság (forrástartomány) metafora a következő fogalmi megfelelésekre épül (a megfelelések a két tartomány elemei közti kapcsolatok, melyeket a forrástartomány felől a céltartomány felé haladva adok meg):⁵

Isten országa egy családi gazdaság

az atya → Isten

a családi gazdaság → Isten országa

az atya fiai és a béresek → Isten országának lakói

az atya vagyona → az Isten által felkínált örök értékek

a családi gazdaságból történő elutazás → az Isten országának elhagyása

az atya vagyonának elherdálása → az isteni örök értékek elutasítása

A két fogalmi tartomány metaforikus összekapcsolódásának legexplicitebb kifejezése a példázatban az, amikor a vagyonát elherdáló fiú ezt mondja atyjának: „Atyám,

⁴ KÖVECSES Zoltán: *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*. Typotex, Budapest 2005.

⁵ A „fogalmi metafora” elméletéről bővebben ld. KÖVECSES (4. jz.).

vétkeztem az ég ellen és teellened.” Ez vezet a következő fogalmi megfeleléshez a családi gazdaság és Isten országa között:

az atya (vagyona) elleni vétség → az Isten (értékei) ellen való vétség

Mint az alábbiakban látni fogjuk, az *Isten országa egy családi gazdaság* metafora a tékozló fiú példázatának központi metaforája abban az értelemben, hogy a megtérés különböző szakaszai döntően erre a metaforára épülnek, e metaforának a megfeleléseire támaszkodnak.

A megtérés fogalma

A megtérés fogalmát legmegfelelőbben mint egy összetett eseményszerkezetet írhatjuk le, amelynek központi részét a szűk értelemben vett megtérés alkotja. A megtérésnek időben egymásra épülő fázisai, szakaszai vannak. Ezek a szakaszok a következők: (1) bűnbeesés, (2) megbánás, (3) bűnbánat, (4) megtérés, (5) megbocsátás. A szakaszok eltérő intenzitással és kifejtettséggel jelennek meg a tékozló fiú példázatában.

A fenti öt szakaszt különböző fogalmi metaforák hozzák létre, és jelenítik meg. A szakaszokat megjelenítő metaforák más és más intenzitással és kifejtettséggel jelennek meg a történetben.

Bűnbeesés

A bűnbeesés meghatározó metaforája a Bibliában a bűn halálként való konceptualizálása: ez a *bűn halál* metafora, amelynek tapasztalati alapját valószínűleg az adja, hogy a súlyos bűnt elkövető ember az ókorban bűnéért gyakran életével fizetett.

Az előbbi metafora teszi lehetővé azt a metaforát, amely a tékozló fiú történetében is fontos szerepet játszik: a *bűnbeesés meghalás*. Az atya ezt mondja: „Mert az én fiam *meghalt* és feltámadott...”

A példázatban találunk egy másik metaforát is a bűnbeesésre. Ez pedig: a *bűnbeesés elveszés*. Az előbbi idézet így folytatódik: „és *elveszett* és megtaláltatott”. Az elveszésmetafora összefügghet a már említett, az *élet utazás* metaforával. Elveszni elutazással is tudunk. Az ifjú elutazott egy távoli tartományba, és ezzel elveszett nemcsak a családi gazdaságnak, hanem — a meglévő metaforikus kapcsolat miatt — Isten országának is. Az Isten országából történő kilépés pedig önmagában is bűn (bár az ifjú tetézte a bűnét az isteni érték/atyja vagyona elherdálásával is).

Megbánás

A bűnbeesés után történnie kell valaminek, ami a megbánás cselekedetére indít egy személyt. Ez a megbánást eredményező indíték a példázatban az, hogy a fiú az éhenhalás küszöbére jut. Az éhenhalás motívuma illeszkedik a fent említett, a *bűnbeesés halál* metaforához. A tékozló fiú esetében a bűn csaknem éhenhaláshoz vezet.

Az éhenhalás állapota metaforikus azért is, mert a távoli tartományban (Isten országán kívül) a fiúnak nincs mit ennie, vagyis nem részesedik Isten örök értékeiből, Isten örökké igaz igéjéből. Az itt érvényes metafora a következő: *Isten igéje étel*. Ha nincs étel, éhen halunk a földi világban. Ha nem részesedünk az igéből, nem élünk Isten országában. *Isten igéje étel* — a Biblia egyik kulcsfontosságú metaforája. A példázatban ez a metafora az *Isten országa egy családi gazdaság* metaforával együtt, ahhoz illeszkedve működik: ha nincs étel, nincs élet — sem a földi életben, sem Isten országában.

Magának a megbánásnak a mozzanata ebben a példázatban jóval kisebb intenzitással jelenik meg, mint a bűnbeesésé. Mindössze ennyit olvasunk róla: „Amikor magába szállt, ezt mondta...” A magába szállás bizonyos önvizsgálatot jelent, melynek során megítéljük saját magunkat, és arra a következtetésre jutunk, hogy vétkezünk, és jóvá akarjuk tenni vétkeinket. A saját magunk fölötti ítékezés és a magunk fölött mondott ítélet mint forrástartomány fogható fel a megbánás mint céltartomány viszonylatában. A létrejövő fogalmi metaforát így adhatjuk meg: *a megbánás saját magunk megítélése, (hogy vétkezünk)*. Ismét hangsúlyozom azonban, hogy ez a metafora kifejtett formában csak mellékesen jelenik meg a példázat egészében.

Bűnbánat

A bűnbánat és a megbánás nehezen szétválasztható fogalmak, mivel szinte egy időben jelennek meg a megtérés során. A bűnbánatot azonban helyesebb érzésként, ézelemként felfognunk, szemben a megbánással, amely inkább egy racionális folyamat (ítélet). A kettő úgy kapcsolódik össze, hogy a megbánást tanúsító személy, aki megítéli saját magát, az ítélet eredményeként bizonyos negatív, gyötrő érzést érez. Ezért a bűnbánatot tekinthetjük *a megbánás saját magunk megítélése* fogalmi metafora egy metaforikus következményének, vagyis: *a bűnbánat a saját magunk megítéléséből adódó rossz érzés*. Ez a metafora vagy metaforikus következmény sem jelenik meg kifejtett formában a példázatban, de az ifjú világossá teszi, hogyan érez az elkövetett bűn hatására: „Én pedig éhen halok!” A mondat ugyan nem fejezi ki explicit módon, hogy mi az a rossz érzés, amit érez, de az olvasó tudja, hogy az éhenhalás veszélye milyen érzéseket támaszthat.

Maga a bűnbánat érzése gyakran az érzelmek konceptualizálásában használt tartálymetaforában jelenik meg: *az érzelmek folyadékok/anyagok, vagyis a bűnbánat folyadék/anyag*, valamint *az ember a folyadék/anyag tartálya, vagyis a bűnbánó ember folyadék/anyag tartálya*. Ez a metafora azonban nem található meg kifejtett, nyelvi formában a példázatban. Következik azonban belőle az, hogy a bűnbánat, amely a testünkben levő folyadék/anyag, időben hosszantartó állapot, szemben a megbánással, amely egy „pontoszerű”, rövid ideig tartó esemény (amint ezt a „*megbán*” és „[saját magát] *megítéli*” igék is jelzik).

Megtérés

A megtérés végső soron a bűnbeesés folyamatának a megfordítása: el-, visszafordulunk a bűntől, amelyben addig éltünk. Mint láttuk, ez a folyamat a megbánás és a bűnbánat lépcsőin keresztül történik. Mivel a bűn és a bűnbeesés metaforái *a bűn halál, a bűnbeesés meghalás és a bűnbeesés elveszés*, az ettől való elfordulás, visszafordulás ezekkel ellentétes metaforákban jelenik meg, vagyis *a büntelenség élet és a megtérés életre kelés* metaforákban. Megtéréskor a metaforikusan bűnben meghalt ember életre kel, ahogy az atya mondja a példázatban: „Mert az én fiam meghalt és feltámadott.”

Ugyanilyen fontos a megtérés konceptualizálásában *a bűnbeesés elveszés* metafora ellentétéként létrejövő *a megtérés megkerülés* metafora is („mert az én fiam... elveszett és megtaláltatott”). Ez a metafora világosan illeszkedik az eddig azonosított „(el)utazás”, „elfelé történő mozgás/utazás” motívumokhoz, melyeket *az élet utazás* metaforában és az *Isten országa egy családi gazdaság* metaforában található „a gazdaságból történő elutazás → az Isten országából történő elutazás” megfelelésben láttunk. Vagyis ezek ellentétéként a megtérés mint visszatérés jelenik meg, főként az *Isten országa egy családi gazdaság* megfeleléseként:

a családi gazdaságba történő visszatérés → az Isten országába/az Istenhez való megtérés.

A fiú hazatérése, vagyis az emberi megtérés örömet vált ki az atyában, vagyis Istenben. Ez az *Isten országa egy családi gazdaság* metafora egy újabb megfelelésén alapszik:

az atya öröme a fiú hazatérése fölött → Isten öröme az ember megtérése fölött.

Az öröm, melyet az atya/Isten érez a fiú/ember hazatérése/megtérése fölött, az az öröm, amely megjelenik más példázatokban is, például az elveszett bárány és a megtalált drachma példázatában. Ez az öröm feltétel nélküli: a megelőző bűn nem számít, csak az számít, hogy aki/ami elveszett, újra Isten országában van. Ennek Isten örül, és mindenkinek, aki Isten országában él, örülnie kell. Ugyanakkor ez az az öröm, amit a tékozló fiú bátyja nem ért meg. Nem érti, hogy a gazda vagyona, illetve Isten örök értékei nem veszhet (veszhetnek) el, és ha nem vész el (nem vesznek el), az mindenkinek közös öröme, aki Isten országában van.

Isten országában lenni annyit tesz, hogy egy bizonyos állapotban vagyunk és cselekszünk. Ha pszichológusként vizsgálnánk azt az állapotot, amelyet az „Isten országában levés” jelent, és azt kérdeznénk, mi felel meg leginkább annak az állapotnak, amelybe a megtéréskor megtérünk, illetve visszatérünk, akkor a következőt válaszolhatnánk. A megtéréskor abba az állapotba térünk vissza, amelyben kisgyerekkorunkban voltunk. Feltételezhető, hogy ezért mondja Jézus (Mc 10,14): „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, és ne tiltsátok el őket; mert ilyeneké az Istennek országa.” De ez csak az egyik lehetőség. A másik az, és ez talán nem egy gyökeresen más állapot, hogy egy olyan állapotba jutunk a megtéréskor, melyben a kereszténység fő értékei határozzák meg cselekedeteinket és gondolatainkat. Ehhez kapunk buzdítást és megerősítést az Újszövetség ígéből.

Bűnbocsánat

A megtérés folyamatának beteljesedése a bűnbocsánat. A bűnbocsánat során a reflektorfény a fiúról az atyára tevődik át. A hazatérő fiúnak, vagyis a megtérő embernek a bűnbocsánatot az atya, vagyis Isten adja. Tehát a bűnbocsánat ezen felfogása a következő metaforában adható meg: *a bűnbocsánat visszafogadás*. Ez a metafora nem más, mint az *Isten országa egy családi gazdaság* metafora egy további megfelelése:

a családi gazdaságba való visszafogadás → az Isten által nyújtott bűnbocsánat,

vagyis az Isten országába történő újbóli bebocsátás.

A bűnbocsánatot a példázatban az előzi meg, hogy az atya szíve „megesik” a hazatérő fiún. Tehát a bűnbocsánatot a szeretet motiválja. Az atyai szeretetnek Isten emberek iránti szeretete felel meg:

az atya szeretete a tékozló fiú iránt → Isten szeretete a bűnös ember iránt.

Ugyanúgy, mint a megtérést követő öröm esetében, a bűnbocsánatot motiváló szeretet is feltétel nélküli. Kijár mind a családját elhagyó fiúnak, mind a bűnös embernek.

Következtetések és további kutatási lehetőségek

A fenti elemzések azt mutatják, hogy a szűk értelemben vett megtérés a következő képi sémaként⁶ fogható fel:

hely/állapot2 → mozgás/változás → hely/állapot1

Vagyis a bűnösség állapotát a büntelenség állapotára változtatjuk. (Megjegyzendő, hogy teológiai értelemben a teljes büntelenség nem elérhető.) Ez a képi séma húzódik meg a magyar *megtérés* (conversio) fogalom mögött.

Az állapotváltoztatás két alapmetaforára épül:

az állapotok helyek
a változás mozgás

Tehát a bűnösség és a büntelenség állapotát mint helyet, az egyik állapotból a másikba történő változást pedig mint az egyik helyről a másikba történő mozgást konceptualizáljuk.

Azt is láttuk azonban, hogy a megtérés folyamata a büntelenség állapotával kezdődik, vagy inkább azt mondhatnánk, hogy a megtérés feltételezi a büntelenség (amilyen mértékben ez lehetséges) előzetes meglétét. Vagyis a fogalom tágabb értelemben többet foglal magában, mint egy egyszerű és egyszeri állapotváltozás. Emiatt az előbbi sémát az alábbiak szerint kell módosítanunk:

hely/állapot1 → mozgás/változás → hely/állapot2
hely/állapot2 → mozgás/változás → hely/állapot1

⁶ KÖVECSES — BENCZES (1. jz).

Az állapot1 = büntelenség, az állapot2 = bűnösség. Az, hogy mi felel meg hely1-nek és hely2-nek, attól függ, melyik metaforával van éppen dolgunk. A példázatbeli megtérés központi metaforája alapján (*Isten országa egy családi gazdaság*) a büntelenség állapota a családi gazdaságnak mint helynek felel meg, míg a bűnösség állapota a gazdaságon kívül levő, távoli tartománynak mint helynek.

Ugyanakkor azt is kimutattuk, hogy az *Isten országa egy családi gazdaság* metafora nemcsak a fenti két sematikus állapotváltozás fogalmi megragadását teszi lehetővé, hanem a megtérési folyamat jóval specifikusabb szakaszait is: így a bűnbeesését, megbánását, a bűnbánatét, a szűken vett megtérését és a megbocsátását is.

Végül az elemzés során arra is rámutattunk, hogy a feltárt többi fogalmi metafora hogyan járul hozzá a megtérés konceptualizálásához. Több specifikus metaforát is találtunk, melyek különböző szerepet játszanak abban, ahogyan a megtérés fogalma felépül. Például az *élet utazás* metafora egy bizonyos eseményhatteret biztosít a fogalom értelmezéséhez, míg az *Isten igéje étel* metafora az *Isten országa egy családi gazdaság* központi metaforához illeszkedve rámutat Isten igéjének életünkben betöltött jelentőségére.

A fentebbiekben felhasznált kognitív nyelvészeti megközelítés további kutatásokat is lehetővé tesz. Elsőként említhetjük annak megvizsgálását, hogy a megtérés *tipikus, gyakori* esetei rendelkeznek-e valamiféle egységes fogalmi struktúrával. A vallásszociológia esetleg rendelkezik részletes leírásokkal arra vonatkozóan, hogy hogyan írják le az emberek a megtéréssel kapcsolatos élményeiket. Ezek felhasználhatók lennének a fentihez hasonló elemzések elvégzéséhez. Ha nem állnak rendelkezésre részletes megtérésbeszámolók, akkor különböző társadalomtudományi eszközökkel (interjú, kérdőív, stb.) létre kell hozni olyan adatbázist, amely aztán kognitív nyelvészeti módszerekkel a fenti módon elemezhető.

Másodszor: meg lehetne vizsgálni a legismertebb *kitüntetett* keresztény (és nem keresztény) megtéréstörténeteket, és össze lehetne vetni ezeket a tékozló fiú példázata alapján kapott fogalmi struktúrával.

Harmadszor: feltárhatjuk a megtérés prototípusa (prototípusai: tipikus eset és kitüntetett eset) és nem prototipikus esetei közti fogalmi kapcsolatok részleteit. Ezáltal megismerhetjük a megtérés teljes fogalmi mezejét (vagyis az összes prototipikus és nem prototipikus eset közti szemantikai kapcsolatrendszerét).

Negyedszor: megvizsgálhatjuk, milyen más fogalmak állnak kapcsolatban a megtérés fogalmával, vagyis mely fogalmak tekinthetők a megtérés rokonfogalmainak. Érdekes lenne például az „elhívás” és a „gyónás” fogalmait összevetni a megtérés prototípusával, a fenti megközelítés segítségével.